

Spěchej pomalu

Děti mají řadu charakteristik, které jsou poměrně stabilní a se kterými výchovou nic moc neuděláme. Některé jsou téměř od narození velmi opatrné až bázlivé, jiné se bez rozmyslu pustí do všeho, jedny jsou téměř neustále dobře naladěné, u jiných se smíchu ani úsměvu nedočkáme, jak je den dlouhý, a jen pláčou a křičí. Jiné projevy odrážejí vývojová období dítěte a objevují se stabilněji pouze v poměrně jasněji vymezeném úseku života, aby byly dalším vývojem překonány (např. období vzdoru). Když o nich víme nebo jim lépe porozumíme, zvyšuje se šance, že budeme k dítěti přistupovat vhodněji. A že i efekt našeho působení bude snad výraznější a hlavně trvalejší.

Převážná většina dětí je velmi nestálá v citech a náladách a třeba i ochotě spolupracovat. Někdy se dítě „zasekne“ a nehneme s ním ani párem volů. Když pak později ve stejné situaci probíhá vše hladce, máme za to, že už dostalo rozum, aby příště bylo zase vše při starém. Samozřejmě jsou i děti podrobivé, většinou ochotně spolupracující, jiné vždy apriori negativistické, většina je skutečně proměnlivá.

Položíme menšímu dítěti i poměrně jednoduchou otázku a ono hned neodpovídá. Kouká a mlčí. Nedělá to schválně, ani není hloupé. Jen si ještě pomaleji vybavuje slova, hledá chvilinku

potřebná slovní spojení a obtížněji je skládá do vět. Jistě někdy i přemýšlí, co nám má vlastně odpovědět. Když chvíli v klidu počkáme, tak se zpravidla potřebné dozvíme. Jenže my nevydržíme tak dlouho čekat a položíme otázku vzápětí znovu nebo položíme jinou. Nebo se rozcílíme. Časem se nám může podařit, že dítě raději neodpovídá vůbec nebo řekne něco, co se sluší, bez ohledu na skutečnost.

Děti mají obavy z neznámého a často následně i strach ze známého. Týká se to lidí, míst, živočichů, jídel... Příčin se mnohdy nedopátráme. Často žádné nejsou, protože jde o situaci pro dítě zcela novou. Někdy ovšem zapracuje evidentní negativní minulé zkušenost a ta následně ovlivní jejich nevstřícné jednání ve stejné nebo podobné situaci.

A jak tyto okolnosti souvisí s pediatrií? Jistě každý pediatr má zkušenost s dítětem, které se vehementně brání i zcela banálnímu postupu, protože už dříve udělalo nepříjemnou zkušenost. Může pak dojít k zobecnění obav na všechny osoby v bílém plášti a veškeré kontakty s nimi. Máme tendence spatřovat příčinu v úzkostných, přespříliš pečujících rodičích (matkách). Vůbec tomu tak být nemusí. Rozumím také tomu, že je spěch a banální očkování nemůže trvat dlouho. Podobně jako jiné zákroky.

Co tedy dělat v situaci, když se dítě bojí a vehementně vzpouzí jakémukoli kontaktu?

Na první pohled se jeví jako logické přitlačit. Zvýšit hlas a používat věty: „**To jsi velký chlap, už ti je pět, sedm, dvanáct a ty se bojíš?**“ Vlastně tím chceme dítě co nejrychleji zlomit. Někdy se k nátlaku, případně i výsměchu přidají i rodiče. Když se dostaví efekt, jsme přesvědčení, že tato metoda je vhodná. Problém je, že ubližuje budoucnosti. Rodiče i lékař potřebují, aby jim dítě věřilo i při mnohem vážnějších zákrocích a doporučeních než je injekce! A vůbec není podstatné, že aplikace injekce není nic hrozného. Dílčí výhodu má pediatr, když rodinu i dítě zná a navíc je citlivý k jeho potřebám.

Jsem přesvědčený, že pediatrii i jejich zdravotní sestry nejsou jako politici, kteří hledí výlučně na aktuální efekt. A o tom, co bude za čas, příliš nepřemýšlejí. Jenže ona dnešní „ztráta“ i u pediatrii zvyšuje pravděpodobnost budoucího zisku. A naopak.

A kdo jiný než pediatr a jeho sestra by měli znát a mít pochopení pro potřeby a možnosti svých malých pacientů!

PhDr. Václav Mertin
dětský psycholog